

Otázky, které si kladu při rozboru textů

- 1) Ideální představa uměleckého díla/autora: Které dílo/umělec se jí nejvíce přibližuje?
- 2) Ideální představa statutu umění: Jaké poslání či funkce by mělo mít?
- 3) Příspěvek do dobové teoretické diskuze: S jakými názory pisatel polemizuje? K jaké platformě, sdružení či směru se hlásí?
- 4) Kritika současného stavu (příležitost osvědčit ostrovtip): V čem tkví příčiny úpadku?
- 5) Originalita myšlenek a přístupů: V čem spočívá?
- 6) Literární kvalita textu: Která místa jsou zvláště zdařilá? Jaká jsou specifika pisatelova stylu?
- 7) Souvislost výtvarné esejistiky s celkovou činností pisatele: Co z toho vyplývá pro jeho přístup?

Navržená témata referátů

Ad 2,3/ Moderní umělecká kritika v zahraničí, programové texty a reflexe: do roku 1939

- 1) Diderot o Boucherovi
Lit.: Denis Diderot, O umění. Praha 1983.
František Mikš, Gombrich. Tajemství obrazu a jazyk umění. 3. vyd. Brno 2014.
- 2) Diderot o Greuzovi
Lit.: Denis Diderot, O umění. Praha 1983.
- 3) Diderot o Chardinovi
Lit.: Denis Diderot, O umění. Praha 1983.
- 4) Baudelaire o pokroku, moderně a avantgardě
Lit.: Charles Baudelaire, Úvahy o některých současnících. Praha 1968.
Jean Clair: Úvahy o stavu výtvarného umění. Kritika modernity. Brno 2006.
- 5) Baudelaire o kritice
Lit.: Charles Baudelaire, Úvahy o některých současnících. Praha 1968.
- 6) Baudelaire o sochařství
Lit.: Charles Baudelaire, Úvahy o některých současnících. Praha 1968.
- 7) Baudelaire o fotografii
Lit.: Charles Baudelaire, Úvahy o některých současnících. Praha 1968.
Walter Benjamin, Malé dějiny fotografie. In: Karel Císař (ed.), O fotografii. Praha 2004.
Anna Fárová, Sebeuvědomovací proces fotografie a její vztahy k malířství (1839-1890). In: Fotografie dnes. Teoretické a kritické přístupy: sborník z pracovního setkání teoretiků, kritiků, historiků a fotografů, Moravská galerie v Brně. Brno 1974.
- 8) Baudelaire o Corotovi (a krajinomalbě)
Lit.: Charles Baudelaire, Úvahy o některých současnících. Praha 1968.
- 9) Baudelaire o Daumierovi (a karikatuře)
Lit.: Charles Baudelaire, Úvahy o některých současnících. Praha 1968.
E. H. Gombrich, Caricature, souhrn dostupný na webu:
<http://www.newcastle.edu.au/school/fine-art/publications/ernst/gombrich.html>
- 10) Baudelairovy rady začínajícím umělcům
Lit.: Charles Baudelaire, Úvahy o některých současnících. Praha 1968.
- 11) Huysmans o díle Gustava Moreaua
Lit.: Joris-Karl Huysmans, Naruby. Praha 1979.
- 12) Huysmans a Valéry o Degasovi

- Lit.: Joris-Karl Huysmans, Edgar Degas. Volné směry 4, 1900.
Paul Valéry, Degas, tanec a kresba. Praha 1998.
- 13) Wilde o kritice
Lit.: Oscar Wilde, Intence. Olomouc 1994.
- 14) Wilde o návratu k přírodě
Lit.: Oscar Wilde, Intence. Olomouc 1994.
- 15) Rilke o Rodinovi
Lit.: R. M. Rilke, Rodin. Praha 1946. (2. vyd. Olomouc 1995)
- 16) Przybyszewski o Munchovi
Lit.: Stanislaw Przybyszewski, Edvard Munch. Moderní revue 3, 1897.
Stanislaw Przybyszewski, Paměti. Korespondence. Praha 1997.
Moderní revue 1894-1925. Eds. Otto M. Urban – Luboš Merhaut. Praha 1996.
- 17) Apollinaire o Picassovi
Lit.: Guillaume Apollinaire, O novém umění. Praha 1974.
- 18) Apollinaire o Delaunayovi a orfismu
Lit.: Guillaume Apollinaire, O novém umění. Praha 1974.
- 19) Apollinaire o futurismu
Lit.: Guillaume Apollinaire, O novém umění. Praha 1974.
- 20) Apollinaire o Matissovi
Lit.: Guillaume Apollinaire, O novém umění. Praha 1974.
- 21) Apollinaire o celníku Rousseauovi
Lit.: Guillaume Apollinaire, O novém umění. Praha 1974.
- 22) Ruskin o ornamentu a dekorativním umění
Lit.: John Ruskin, Moderní výroba a ornament, in: Dvě stezky. Praha 1909, s. 70-107.
- 23) Pater o syntéze básnictví, hudby a malířství
Lit.: Walter Pater, Škola Giorgionova, in: Renesance. Olomouc 1996, s. 115-132.
- 24) Wagner a Kotěra o moderní architektuře
Lit.: Otto Wagner, Moderní architektura. Praha 1910.
Jan Kotěra, O novém umění. Volné směry 4, 1900, s. 189-195.
Jindřich Vybíral, Jan Kotěra ve sférách idejí a sociálních vztahů, in: Česká architektura na prahu moderní doby. Praha 2002, s. 255-274.
- 25) Loos o nábytku a zařízení bytu
Lit.: Adolf Loos, Řeči do prázdna. Kutná Hora 2001.
- 26) Loos o anglické kultuře
Lit.: Adolf Loos, Řeči do prázdna. Kutná Hora 2001.
- 27) Loos o ornamentu
Lit.: Adolf Loos, Řeči do prázdna. Kutná Hora 2001.
- 28) Loos jako hlasatel mimoumělecké architektury
Lit.: Adolf Loos, Řeči do prázdna. Kutná Hora 2001.
Rostislav Švácha a kol., Forma sleduje vědu. Praha 2000.
- 29) Loos a Mies van der Rohe o stavitelském umění
Lit.: Adolf Loos, Řeči do prázdna. Kutná Hora 2001.
Ludwig Mies van der Rohe, Stavění. Praha 2000.
Oldřich Ševčík, Programy a prohlášení architektů XX. století. Praha 1999.
- 30) Dalí o surrealistické imaginaci
Lit.: Salvador Dalí, Tajný život Salvadora Dalího. Praha 1994 (zvláště s. 315-379).
Cesáreo Rodríguez Aguilera, Salvador Dalí. Praha 1991.
Maurice Nadeau, Dějiny surrealismu a surrealistické dokumenty. Olomouc 1994.
André Breton, Dalí důvěrně. Praha 2004.

Další autoři: Stendhal, Emile Zola, Edmond a Jules de Goncourtové, Camille Mauclair, Ludwig Hevesi, Hermann Bahr, Julius Meier-Graefe, Carl Einstein, Wassily Kandinsky, André Breton, Le Corbusier, Piet Mondrian

Ad 4-7/ Esejistika, kritika a publicistika v českých zemích: do roku 1939

31) Šalda o Ruskinovi

Lit.: F. X. Šalda, John Ruskin, in: John Ruskin, Sezam a lilie. Praha 1901, s. 3-19.

F. X. Šalda, John Ruskin, in: Časové i nadčasové. Dílo FXŠ, sv. 9. Praha 1936.

J. B. Svrček, F. X. Šaldy boje a zápasy o výtvarné umění. Praha 1947, s. 94-95.

32) Šalda o stylu

Lit.: F. X. Šalda, Etika dnešní obrody aplikovaného umění, in: Boje o zítřek. 6. vyd. Dílo FXŠ, sv. 1. Praha 1948, s. 111-114.

Petr Wittlich, Česká secese. Praha 1982, s. 7-20.

33) Šalda o uměleckém géniovi

Lit.: F. X. Šalda, Boje o zítřek. 6. vyd. Dílo FXŠ, sv. 1. Praha 1948: stati Osobnost a dílo, Hrdinný zrak, Geniova mateřština, Auguste Rodin.

Martina Pachmanová, „Géniova mateřština“. Ke konstrukci maskulinity v českém umění 20. století, in: L. Bydžovská – R. Prah (ed.), V mužském mozku. Praha 2002, s. 217-230.

Lubomír Konečný, Švabinský, Rodin, Michelangelo, Mojžíš, in: B. Bukovinská – L. Konečný (ed.), Ars longa. Praha 2003, s. 205-218.

34) Šalda o Kubišтови

Lit.: F. X. Šalda, Několik vzpomínek na Bohumila Kubištu, in: Hájemství zraku. Praha 1940, s. 48-51.

J. B. Svrček, F. X. Šaldy boje a zápasy o výtvarné umění. Praha 1947.

Jiří Padrta – Miroslav Lamač, Osma a Skupina výtvarných umělců. Teorie, kritika, polemika. Praha 1992.

35) Šalda o pomnících

Lit.: F. X. Šalda, Mor pomníkový, in: Hájemství zraku. Praha 1940 s. 52-54.

F. X. Šalda, Pomník Březinův a František Bílek. Šaldův zápisník 2, 1929, s. 36-41.

Zdeněk Hojda – Jiří Pokorný, Pomníky a zapomínky. Praha 2002.

36) Šalda o kritice

Lit.: F. X. Šalda, Kritika pathosem a inspirací, in: Boje o zítřek. 6. vyd. Dílo FXŠ, sv. 1. Praha 1948, s. 164-177.

J. B. Svrček, F. X. Šaldy boje a zápasy o výtvarné umění. Praha 1947.

37) Šalda, Marten a Jiránek o Munchovi

Lit.: F. X. Šalda, Násilník snu, in: Boje o zítřek. 6. vyd. Dílo FXŠ, sv. 1. Praha 1948, s. 155-163.

Miloš Marten, Eduard Munch. Praha 1905.

Miloš Jiránek, Eduard Munch, in: Literární dílo, sv. II. Praha 1962, s. 175-179.

Luboš Hlaváček, Miloš Marten a výtvarné umění. Umění 27, 1980, s. 505-514.

Roman Prah – Lenka Bydžovská, Volné směry, časopis secese a moderny. Praha 1993.

38) Březina o tajemných souvislostech (symbolistických analogiích)

Lit.: Otokar Březina, Tajemné v umění, in: Hudba pramenů. Praha 1903.

Otokar Březina, Meditace o kráse a umění, in: Roman Prah – Lenka Bydžovská, Volné směry, časopis secese a moderny. Praha 1993, s. 101-104.

Tomáš Vlček, Praha 1900. Studie k dějinám kultury a umění Prahy v letech 1890-1914. Praha 1986.

- 39) Březina o Bílkovi
Lit.: Otokar Březina, Úvod k Otčenáši Františka Bílka. Nový život 6, 1901, s. 150-152 (též Jakub Deml, Mé svědectví o Otokaru Březinovi. Praha 1931, s. 66-69.)
Josef Vojvodík, Mezi kultem umění a mýtem života. Tvůrčí dialog Otokara Březiny a Františka Bílka. In: František Bílek 1872-1941 (katalog výstavy, Galerie hlavního města Prahy). Ed. Hana Larvová. Praha 2000, s. 141-180.
- 40) Mádl o Kotěrovi
Lit.: Karel B. Mádl, Jan Kotěra. Praha 1922.
Vladimír Šlapeta (ed.), Jan Kotěra 1871 – 1923. Zakladatel moderní české architektury. Praha 2001.
- 41) Jiránek o impresionismu
Lit.: Miloš Jiránek: Francouzští impresionisté, in: Literární dílo, sv. II. Praha 1962, s. 147-153; O českém malířství moderním, tamtéž, s. 3-24.
- 42) Vilém Mrštík o boření památek
Lit.: Vilém Mrštík, Bestia triumphans (1897)
http://www.zastarouprahu.cz/publikace/o_mrstik.htm#top
Tomáš Vlček, Praha 1900. Studie k dějinám kultury a umění Prahy v letech 1890-1914. Praha 1986.
- 43) Alois a Vilém Mrštíkové o Uprkovi
Lit.: Alois Mrštík, Nit stříbrná. Praha 1926. Vilém Mrštík, Moje sny, sv. 1-2. Praha 1902-1903.
- 44) Arne Novák o barokní Praze
Lit.: Arne Novák, Praha barokní. Praha 1915.
- 45) Hlaváček o Ropsovi
Lit.: O. M. Urban, Karel Hlaváček, Výtvarné a kritické dílo. Praha 2002.
Joris-Karl Huysmans, Félicien Rops. Praha 1912.
- 46) Karásek ze Lvovic o kritice
Jiří Karásek ze Lvovic, Umění jako kritika života. Praha 1906.
Sen o říši krásy. Sbírka Jiřího Karáska ze Lvovic (katalog výstavy, Obecní dům). Praha 2001.
- 47) Karásek ze Lvovic o výtvarném díle Karla Hlaváčka
Jiří Karásek ze Lvovic, Rekapitulace o díle Karle Hlaváčka. In: Dílo Karla Hlaváčka III. Kritiky. Praha 1930, s. 103-112.
- 48) Marten o secesních umělcích
Lit.: Miloš Marten, Styl a stylizace, in: Imprese a řád. Praha 1982.
- 49) Bílek o úloze umění
Lit.: František Bílek, Confiteor umění. Nový život 2, 1897.
- 50) Dostál-Lutinov o Bílkovi, Muchovi a Schwaigerovi
Lit.: Karel Dostál-Lutinov, in: Nový život
Lit.: Karel Dostál-Lutinov: Návštěvy u Františka Bílka. Nový život 4, 1899, s. 17-20; Ilustrace Františka Bílka. Nový život 5, 1900, s. 157-159. Otčenáš Františka Bílka. Nový život 6, 1901, s. 155-156; Muchův Otčenáš. Nový život 6, 1901, s. 48-50; U Hanuše Schwaigra, Nový život 5, 1900, s. 52-54.
Zajatci hvězd a snů. Katolická moderna a její časopis Nový život (1896-1907). Eds. Roman Musil – Aleš Filip. Praha – Brno 2000.
- 51) Bouška a Deml o Jeneweinovi
Lit.: Sigismund Bouška, Felix Jenewein. Nový život 3, 1898.
Jakub Deml, Dílo Felixe Jeneweina. Praha 1928.
Roman Musil, Felix Jenewein (katalog výstavy, Národní galerie). Praha 1996.

- 52) Deml o Bílkovi
 Lit.: Jakub Deml, Slovo k Otčenáši Františka Bílka. Nový Jičín 1904.
 Jakub Deml, Nové oltáře. Nový život 10, 1905.
 Jakub Deml, Mé svědectví o Otokaru Březinovi. Praha 1931.
 Xavier Galmiche, „Jako řeč matky, která mluví pohledem...“ Bílkovo dílo ve snu Jakuba Demla. In: František Bílek 1872-1941 (katalog výstavy, Galerie hlavního města Prahy). Ed. Hana Larvová. Praha 2000, s. 191- 209.
- 53) Filla o El Grecovi, Carravaggiovi a Daumierovi
 Lit.: Emil Filla, Práce oka. Praha 1982.
 Jiří Padrta – Miroslav Lamač, Osma a Skupina výtvarných umělců. Teorie, kritika, polemika. Praha 1992.
- 54) Kubišta o duchovním principu v umění
 Lit.: Jiří Padrta – Miroslav Lamač, Osma a Skupina výtvarných umělců. Teorie, kritika, polemika. Praha 1992.
 Wassily Kandinsky, O duchovnosti v umění. Praha 1999.
- 55) Josef a Karel Čapkové o moderní kráse
 Lit.: Josef Čapek, Moderní výtvarný výraz. Praha 1958.
 Jiří Padrta – Miroslav Lamač, Osma a Skupina výtvarných umělců. Teorie, kritika, polemika. Praha 1992.
 Jaroslav Slavík – Jiří Opelík, Josef Čapek. Praha 1996.
- 56) Josef Čapek o umění přírodních národů
 Josef Čapek, Umění přírodních národů. Praha 1938.
 Jaroslav Slavík – Jiří Opelík, Josef Čapek. Praha 1996.
přihlášen: Josef Macků
- 57) Josef Čapek o okrajových formách výtvarné kultury
 Lit.: Josef Čapek, Nejskromnější umění. Praha 1920.
 Alena Pomajzlová, Josef Čapek: Nejskromnější umění (katalog výstavy, Obecní dům). Praha 2003.
- 58) Markalous o výtvarné kultuře
 Lit.: Bohumil Markalous, Co je umění. Praha 1938.
- 59) Nebeský o Šímovi
 Václav Nebeský, Josef Šíma. Život 21, 1948, s. 105-107.
- 60) Teige o fotomontáži a poetismu
 Karel Teige, O fotomontáži. Žijeme 2, 1932, č. 3-4, s. 107-112, č. 6, s. 173-178;
 Manifest poetismu. ReD 1, 1928, s. 317-336.
 Karel Srp (ed.), Karel Teige. Praha 1994.
 Tématické dvojčíslo časop. Umění 43, 1995, č. 1-2.

Další autoři: Bohumil Kubišta, Vincenc Kramář, František Kovárna

Ad 9/ Esejistika a publicistika, 1940-1990

- 61) Heidegger o bydlení
 Lit.: Martin Heidegger, Básnický bydlí člověk. Praha 1993.
 Hilde Heynenová, Architektura a modernost, in: Petr Kratochvíl (ed.), O smyslu a poslání architektury. Praha 2005, s. 93-115.
- 62) Venturi o dvojím kódování architektury
 Lit.: Robert Venturi, Složitost a protiklad v architektuře. Praha 2004.
- 63) Lyotard o Newmanovi
 Jean-Francois Lyotard, Putování a jiné eseje. Praha 2001.
- 64) Greenberg o avantgardě a kýči

- Lit.: Clement Greenberg, Avantgarda a kýč. Revue Labyrint, sv. 7-8, 2000, s. 69-74.
Tomáš Pospiszyl, Srovnávací studie. Praha 2005.
- 65) Greenbergova formalistická koncepce moderní malby
Lit.: Clement Greenberg, Modernistická malba. In: Tomáš Pospiszyl (ed.), Před obrazem. Praha 1998, s. 35-42.
Tomáš Pospiszyl, Srovnávací studie. Praha 2005.
- 66) Steinberg o americkém umění
Leo Steinberg, Jiná kritéria. In: Tomáš Pospiszyl (ed.), Před obrazem. Praha 1998, s. 89-107.
- 67) Barthes o fotografii
Lit.: Roland Barthes, Světla komora. 2. vyd. Praha 2005.
- 68) Sontagová o fotografii
Lit.: Susan Sontagová, O fotografii. Praha 2002.
- 69) Clair o moderně a avantgardě
Jean Clair, Úvahy o stavu výtvarného umění. Kritika modernity. Brno 2006.
- 70) Dormer o uměleckém řemesle
Lit.: Peter Dormer, Ideální svět Vermeerovy krajčářky. In: Martina Pachmanová (ed.), Design: aktualita, nebo věčnost? Praha 2005, s. 73-78.
Peter Dormer, Jazyk a praktická filosofie řemesla. Tamtéž, s. 97-102.
- 71) Teige o „entartete Kunst“
Lit.: Karel Teige, Entartete Kunst. In: Osvobozování života a poesie. Výbor z díla III. Praha 1994, s. 59-86.
- 72) Chalupický o neoficiálním umění v době komunismu
Lit.: Jindřich Chalupický, Na hranicích umění. Praha 1990.
Tomáš Pospiszyl, Srovnávací studie. Praha 2005.

Ad 11) Esejstika a publicistika v rámci dějepisu umění

Autoři

Max Dvořák, V. V. Štech, Zdeněk Kalista (o výtvarném baroku), Václav Richter, Josef Kroutvor, Jaromír Zemina

Hans Belting, Georges Didi-Huberman, Keneth Frampton, Pierre Francastel, E. H. Gombrich, Erwin Panofsky, Alois Riegl, či Meyer Schapiro